

De peer (I)

Vroege schoonheid

Peren behoren tot het geslacht *Pyrus*, binnen de familie van de *Rosaceae*. Er zijn meerdere soorten peren, allemaal met zeventien paar chromosomen. Afhankelijk van de botanicus belooft dat aantal soorten 20 tot wel 70. Slechts een aantal soorten hebben fruitteeltkundige waarde. In ons land wordt vrijwel uitsluitend de gewone peer, *Pyrus communis*, commercieel geteeld. Deze soort is ontstaan uit kruisingen waarin de wilde peer (*Pyrus pyras-ter*) een duidelijk aandeel heeft gehad.

Waarschijnlijk brachten de Romeinen hier de gewone peer. In het Romeinse Rijk teelde men al vele rassen. Rond het jaar 800 gelastte Karel de Grote de perenteelt op zijn landgoederen. Daarvan lagen er ook een aantal in ons land. Die teelt moet aanstekelijk hebben gewerkt. Zo was er in 1052 een teelt rond Maastricht. Met Utrecht en Zeeland behoorde het gebied rond deze stad tot de eerste fruitgebieden waar peren voor de verkoop werden geteeld. Elders was er voornamelijk rond kastelen en kloosters fruitteelt. Bomen die langs muren waren geplant, werden vaak gesnoeid en geleid in kunstzinnige vormen: leibomen zoals snoeren en palmetten in een veelvoud van vormen. In bloei zijn ze een lust voor het oog. Niet voor niets schetste en schilderde van Gogh bloeiende perenbomen. De grootste vlucht nam de teelt net buiten onze grenzen, in het noorden van Frankrijk en in België. Daar duurde de gouden eeuw van de perenteelt van ongeveer 1750 tot 1875. Het was toen mode om rassen te veredelen. In boeken uit die tijd worden meer dan 1000 rassen beschreven, waaronder Boerengroen, Juttepeer, Oomskinderpeer en Zwijndrechtse Wijnpeer, om maar eens een paar rassen met Nederlandse namen te noemen.

Areaal en rassen

Momenteel bedraagt ons binnenlands perenareaal ongeveer 7.000 ha (tabel 1). Al vele jaren lang zijn slechts twee rassen

belangrijk: Conference, dat ongeveer driekwart van het areaal inneemt, en Doyenné du Comice geplant op ongeveer 15% van het areaal. Van de overige rassen is Beurré Alexandre Lucas de belangrijkste, geteeld op ongeveer 200 ha (3% van het areaal). Het areaal stoofperen is beperkt, met als belangrijkste ras Gieser Wildeman en daarna Saint Remy. Net als bij appel is het areaal biologische perenteelt met ongeveer 70 ha nog zeer beperkt. De helft daarvan is beplant met Conference. In 2006 werden provinciaal bekeken de meeste peren geteeld in Zeeland (1.986 ha), direct gevolgd door Gelderland (1.754 ha). Utrecht is derde met 821 ha.

Ent en aanplant

Een perenboom heeft van nature een brede piramidale vorm en kan tot wel 20 meter hoog worden. Commercieel geteelde perenbomen zijn, net als appelbomen, niet zaadvast en worden daarom op een onderstam veredeld. Vroeger en ook nu nog in veel delen van de wereld was/is dat vaak een zaailingonderstam. In Europa

Verloop in areaal (ha) van de belangrijkste perenrassen. Bron CBS

Ras	1997	2002	2006
Conference	3.445	4.035	5.073
Doyenné du Comice	1.274	1.119	1.030
Stoofperen	594	448	263
Overige handperen	785	687	548
Totaal	6.026	6.329	6.914

zijn dat zaailingen van de gewone peer, elders in de wereld vaak zaailingen van andere soorten. Dat levert grote bomen op. Bekend in deze waren de hoogstamboomgaarden in het zuiden van Limburg, waarvan nu nog restanten te vinden zijn. Tot op heden is alleen door gebruik van geselecteerde onderstammen van kweeper (*Cydonia oblonga*) een redelijke groei-beheersing bij de perenrassen mogelijk. Bekende selecties zijn Kwee MA, Kwee MC en Kwee Adams. Omdat diverse perenrassen onverenigbaar zijn met kwee gebruikt men ook een tussenstam van o.a. het ras Doyenné du Comice.

Peren als leibomen

Intensivering

Mede door de relatief geringe groeibeheersing verliep aanvankelijk de intensivering in de perenteelt in een langzamer tempo dan in de appelteelt. Maar omdat perenbomen goed klein te houden zijn door middel van snoei en wortelsnoei zijn de plantdichtheden tegenwoordig vergelijkbaar met die bij appel.

Intensivering heeft als doel verhoging en vervroeging van de productie. De boomrangschikking dient daartoe zodanig te zijn, dat de bomen zoveel mogelijk en zo gelijkmatig mogelijk licht vangen, wat pleit voor noord-zuid-lopende boomrijen. In 1980 bestond bijna een derde van het perenareaal nog uit beplantingen met minder dan 800 bomen per ha. Dat waren hoogstambomen of grote struiken met een plantafstand van 8-10 meter in de rij. Tegenwoordig staan er minimaal 2.500 laagstambomen op een hectare. Zo staan spillen en Y-vormige hagen met vier opgaande takken vaak op 1,25 à 1,50 m in de rij. Schuine snoeren in V-vormige hagen staan nog wat dichter.

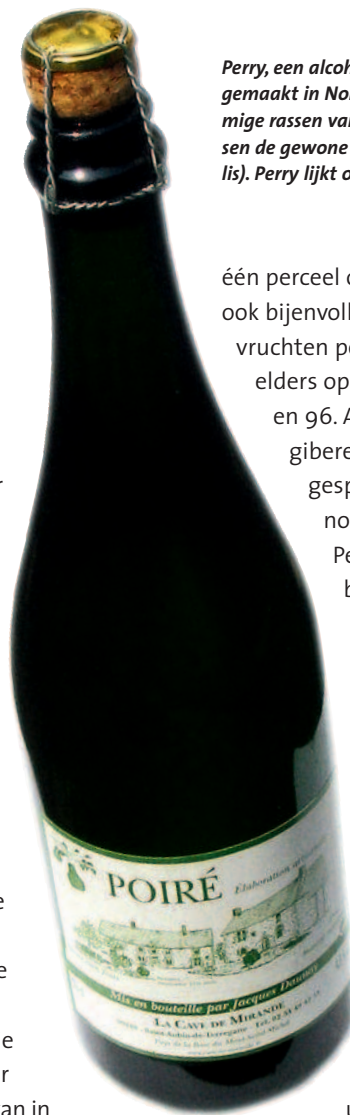
Een perenboomgaard komt over het algemeen wat later in productie dan een appelboomgaard. Dat leidt tot hogere investerings- en aanloopkosten. Daar staat tegenover dat een perenbeplanting langer meegaat en dat kan ook, omdat er weinig vernieuwing is in het rassensortiment. Perenbomen dienen net als appelbomen verzorgd te worden door middel van snoei,

bemesting en gewasbescherming. Wat dat laatste betreft zijn regelmatig behandelingen nodig om perenschurft (*Venturia pirina*) te bestrijden.

Hommels

De bloei van perenbomen valt vroeger dan die van appelbomen en daardoor meestal onder wat ongunstiger weersomstandigheden. Reden voor een aantal perentelers om naast twee bijenvolken per ha ook kasten met hommels in te zetten voor de bestuiving. Hommels vliegen namelijk al bij 8°C. De firma Koppert en ook de firma Biobest leveren daartoe weerbestendige kasten met in elk drie grote hommelsvolken. Die hebben samen ongeveer 400 individuen en dat kan in twee weken oplopen tot het dubbele aantal. In 2008 bleek in een demonstratieproef van de DLV-voorlichtingsdienst dat het inzetten van twee hommelskasten in

Perry, een alcoholische drank van peren, o.a. gemaakt in Normandië. Wordt bereid van sommige rassen van P. x salicifolia, een kruising tussen de gewone peer en de sneeuwpeer (P. nivalis). Perry lijkt op cider.

één perceel op een perenteeltbedrijf waar ook bijenvolken stonden, leidde tot meer vruchten per 100 bloemclusters dan elders op het bedrijf: respectievelijk 183 en 96. Als er daarnaast ook nog met gibberellinen (groeistoffen) werd gespoten, lag het aantal vruchten nog hoger.

Peren zijn door hun vroegere bloei wat gevoeliger voor nachtvorst dan appels.

Daarom is, vooral in het binnenland, een nachtvorstbelegingsinstallatie noodzakelijk. Nachtvorst rond de bloei kan de zetting van vruchtjes in gevaar brengen. Bij grote schade aan de vruchtbeginsels is een bespuiting met een groeiregulator nodig. Hiervoor worden de al genoemde gibberellinen gebruikt, dit zijn natuurlijke stoffen die uit gisting worden verkregen.

Deze bespuiting leidt tot een tijdelijke verhoging van het gehalte aan groeibevorderende planthormonen in de vruchtbeginsels. En als er dan tenslotte toch te veel vruchten hangen, moet er worden gedund om tot een optimale productie en goede vruchtgrootte te komen.

Andere peren

Een enkele fruitteler heeft – in kleine aantallen bomen – ook exoten, zoals de Nashi-peer (*Pyrus pyrifolia*). Een daarvan is de familie Koch van Kwako-Fruitteelt te Ooltgensplaat. Koch is tevens imker en lid van de NBV. De Nashi-peer (ook wel Japanse peer genoemd) en de Chinese peer (*Pyrus bretschneideri*) worden elders, met name in Azië, commercieel geteeld. De Japanse peer heeft zijn oorsprong in Japan, Korea en het noorden van China. De Chinese peer is inheems in het noorden van China.

Verder komen hier wel sierbomen voor van de Wilgpeer (*Pyrus salicifolia*). Die soort is afkomstig uit het zuiden van Europa en uit Azië.

Nashi-peer, *Pyrus pyrifolia*

Bloeiende wilgpeer, *Pyrus salicifolia*